

PHÁP LUẬT VỀ QUYỀN HỘI HỢP, MÍT TINH, BIỂU TÌNH, TUẦN HÀNH VÀ PHONG TỎA Ở LIÊN BANG NGA HIỆN NAY

TS. Mai Văn Thắng

1. Dẫn nhập

Tự do biểu đạt hay thể hiện quan điểm, chính kiến, nguyện vọng, tình cảm, thái độ một cách công khai, hợp pháp về một vấn đề, sự kiện nào đó là một trong những quyền cơ bản của con người. Thực hiện quyền tự do hội họp, biểu tình, tuần hành, phong tỏa, mít tinh vừa giúp người dân thể hiện được quan điểm, tình cảm, nguyện vọng của mình với chính quyền, đồng thời giúp chính quyền có thể nắm bắt được mong muốn, thái độ của người dân đối với các quyết định, chính sách hoặc hành vi của mình. Vì vậy, “biểu tình” (theo nghĩa rộng) không chỉ là quyền của người dân mà còn là công cụ hữu hiệu của nhà nước trong xây dựng chính sách, quản lý, điều hành đất nước trong xã hội dân chủ, văn minh.

Liên bang Nga đã và đang nỗ lực xây dựng một xã hội dân chủ, pháp quyền và vì vậy việc xây dựng, vận hành hệ thống cơ chế ghi nhận, bảo vệ, bảo đảm, thúc đẩy nhân quyền, trong đó có các quyền tự do hội họp, mít tinh, biểu tình, tuần hành và phong tỏa là một tất yếu khách quan. Tuy nhiên, do những đặc thù trong tổ chức xã hội, quan niệm truyền thống và trình độ tổ chức tổ chức quyền lực nhà nước, nên pháp luật về nhân quyền nói chung và pháp luật về lĩnh vực này nói riêng ở Liên bang Nga có những điểm khác biệt cần tìm hiểu, nghiên cứu.

“Quyền biểu tình” trong Luật Nhân quyền quốc tế (“right to demonstrate/ right to hold a peaceful demonstration”) được hiểu rộng hơn khái niệm biểu tình (“демонстрация” - “demonstration”) ở Liên bang Nga. Theo pháp luật Liên bang Nga, biểu tình chỉ là một trong những hình thức của “sự kiện công cộng” (“публичное мероприятие” trong tiếng Nga hay “public events” (cũng có thể dịch là “public actions”) trong tiếng Anh). Nếu như ở một số quốc gia, khái niệm quyền biểu tình bao hàm các hình thức hội họp hòa bình, tuần hành, mít tinh, phong tỏa... thì trong tiếng Nga các hình thức này nằm trong nội hàm của khái niệm “sự kiện công cộng”. Vì vậy trong bài viết này đôi khi tác giả dùng khái niệm “quyền biểu tình” và đặt trong ngoặc kép để biểu đạt nghĩa rộng của khái niệm khi trong nó ngoài biểu tình (theo cách hiểu của Nga) còn có các hình thức khác như mít tinh, hội họp, phong tỏa và tuần hành.